

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Tredie Brev til en højvelbaaren Herre. 1743

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 267. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252800913088/facsimile.pdf> (tilgået 14. maj 2021)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

NATIONALKARAKTERISTIKKER

at de ikke straks kunde tage imod, da de maatte have nogle Dage til at komme i Orden og indrette sig, før de kunde modtage fremmede Gesandter i deres Bolig. Og da Kong Karl den Anden af England bebrejdede den hollandske Stat at man nægtede ham noget som man havde indrømmet Cromwell, fik han det Svar at det nu var andre Tider; for paa det Tidspunkt havde England været styret af en stor Mand, som alle havde Grund til at være bange for.

Af denne overfladiske Beskrivelse kan man se at Hollænderne staar i større Gæld til deres egen Dygtighed og Flid end til Naturen, og at deres Opfindsomhed skænker dem hvad Naturen har nægtet dem. Hvad de har af Aandskraft, Skarpsindighed og andre Former for Begavelse er ikke noget at raabe Hurra for. Hollænderne har ganske vist udført saa mange og saa glimrende Bedrifter at kun faa andre Folk kan være med i Vognen; men det er altsammen Resultater af deres Flid, som har været en absolut Nødvendighed for dem.

Om Tyskerne kan man sige næsten det samme. De hører ogsaa til de Folkeslag som ikke gaar til Yderligheder. De gaar aldrig over Stregen, undtagen maaske med Mad og Drikke. De gaar sjældent bort fra den slagne Landevej, gaar med langsomme Skridt mod deres Maal, men naar til sidst frem til det. De har mange gode Egenskaber, men ikke Heltetmod. De er tapre, men render ikke af sig selv Døden i Møde som Englænderne. De dyrker Videnskab, men studerer sig ikke fra Vid og Sans. De er udholdende i deres Arbejde, men ikke saa arbejdsomme som Hollænderne. Hollænderne arbejder for at skrabe Rigdomme sammen, Tyskerne for at faa en passende Levestandard; saa Hollænderne tager den aldrig med Ro, hvad Tyskerne gør af og til. Derfor gælder det meste, baade godt og ondt, som man kan sige om dette Folk, hele Menneskeheden. Men hvad angaar Statsforfatning, Love, Ret og Sædvaner synes Tyskerne at være det mest utrolige af alle Folk. Mage til Statsform er der ikke noget

DET TREDJE BREV

andet Folk der har udtænkt; for den er hverken monarkisk, aristokratisk, demokratisk eller en Mellemting. Saa hvis der bliver spurgt hvilken Regeringsform de har, saa maa man svare: Tyskland bliver regeret paa tysk. Det samme maa man sige om deres Love, Rettigheder og Privilegier; for der er mange der nyder Rettigheder og Privilegier som det er dem forbudt at udøve. De jager efter Skygger og indholdsløse Titler; de praler af Ting og Herskerrettigheder som ingen kan faa Øje paa; de hævder at de har Rettigheder til andre europæiske Lande, som intet Land anerkender. De siger at de er Romere, og dog har de intet tilfælles med Romerne. De taler i prægtige Vendinger om at det fjerde Monarki endnu blomstrer i Tyskland; men andre mener at det er et Imperium som kun eksisterer i Tyskernes Hjerner. For de Love de betjener sig af, deres Titler, deres Udtryksmaader, deres mange Navne og deres øvrige Efterligninger af Forhold i Oldtidens Rom, anses ikke for at give dem nogen Rettigheder. Men den Diskussion vil jeg ikke blande mig i, jeg vil ikke paatage mig at angribe et Hædersnavn der har saa mange Aarhundreders Hævd. Det ser ud til at Tyskerne er ganske sikre i deres Sag, naar de gør Krav paa visse af det fjerde Monarkis Rettigheder. Men naar de gør fortvivlede Forsøg paa at efterligne Romernes Opførsel, Skikke og Udtryksmaade, saa gaar de over Stregen. Romerne landsforviste deres egne Borgere; Tyskerne landsforviser ogsaa Udlændinge. Romerne landsforviste kun de levende; Tyskerne landsforviser ogsaa de døde, for Rigets Band strækker sig ofte ogsaa til de heden-gangne. Romerne brugte tre Navne; og denne Skik har Tyskerne overtaget. Men de er gaaet endnu videre og er nu knap nok tilfredse med otte eller ti Navne. Ordstillingen i latin er bagvendt, men Ordstillingen i tysk er ved Efterligning blevet endnu værre; for Romerne sætter for det meste Verbet sidst i Sætningen, men Tyskerne ender tit deres Perioder med to eller tre Verber. Paa latin kan man skille Adjektivet fra Substantivet med ét Ord; paa

NATIONALKARAKTERISTIKKER

tysk kan man sætte seks-syv Ord imellem dem. Tyskernes Efterligningstrang har været saa stærk at de fordobler Romernes Fejl. Men alt dette er jo kun ubetydelige, ikke graverende Fejl. Jeg vil ikke sige noget om Tyskernes Fortrin og Mangler. Andre har bemærket at de er nogle slemme Drukkenbolte. De jager efter indholdsløse Titler og gevaldige Navne som ingenting betyder. Der er vist ikke noget andet Folk der har saa mange flotte Navne og saa mange Grevskaber i Maanen. De kalder sig ikke alene Herrer, men fuldstændige Herrer (gantz Herren) over noget der slet ikke er til. Ellers er Tyskerne ærlige, arbejdsomme og trofaste. Deres Indsats paa det videnskabelige Omraade er fremragende. Der er nogle der taler med Foragt om tyske Skrifter og paastaar at de snarere er Materialesamlinger end ordentligt gennemarbejdede Værker. Den Diskussion vil jeg ikke blande mig i. Selv de der kritiserer dem, maa indrømme at de har øst af tyske Kilder, selv om de er plumrede. For selv om andre Folk maaske skriver mere elegant, saa skriver Tyskerne mere lærd. De tyske Materialesamlinger er Resultater af omfattende Læsning. Andre skriver dem af, bringer Orden i dem og udgiver dem for deres egne Arbejder. Med andre Ord: De skælder dem ud og hugger samtidig fra dem; og det er jo baade utaknemmeligt og uretfærdigt, med mindre de vil skyde sig ind under Krigens Ret, der gør alt det man har taget fra Fjenden til éns eget. Den der anser Tyskerne for at være ubegavede, kender ikke noget til Teknikkens Historie, som vidner om de mange glimrende Opfindelser de har gjort.

Det tyske Sprog er i sig selv vanskeligt; og det bliver gjort endnu vanskeligere af den krukke Efterabning af latin. Tyskerne adskiller Ord som naturligt burde staa sammen og sætter det sidste først, saa at man ikke forstaar et Muk af det hele før man kommer til Enden af Perioden. Perioderne er som Regel saa lange at man har glemt det foregaaende naar man kommer til Slutningen, der tit bestaar af to eller tre styrende Verber. Og saa maa